

בית המשפט המחוזי בירושלים

ת.פ. 67104-01-20
קבוע ליום 8.2.2021

בפני כב' השופטים ר' פרידמן-פלדמן, מ' בר-עם, ע' שחם

מדינת ישראל

באמצעות פרקליטות מחוז תל-אביב (מיסוי וכלכלה)
רחוב מנחם בגין 154, תל אביב 6492107
טלפון: 073-3924600 פקס: 03-5163093

להלן: "המאשימה"

- נ ג ד -

1. בנימין נתניהו

באמצעות עו"ד בעז בן צור ואח', מרח' הארבעה
28, תל אביב; טל': 03-7155000; פקס: 03-7155001;
וכן באמצעות עו"ד עמית חדד ואח',
מרחוב וייצמן 2 (בית אמות), תל אביב 6423902;
טל: 03-5333313 פקס: 03-5333314

2. שאול אלוביץ'

באמצעות עו"ד ז'ק חן ואח', מרח' וייצמן 2
(אמות מידה), תל אביב 6423902; טל': 03-6932077
פקס: 03-6932082

3. איריס אלוביץ'

באמצעות עו"ד מיכל רוזן-עוזר ואח', מרח'
וייצמן 2 (אמות מידה), תל אביב 6423902; טל':
03-6932077 פקס: 03-6932082

4. ארנון מוזס

באמצעות עו"ד נויט נגב, איריס ניב-סבאג ואח',
מרח' וייצמן 2, תל-אביב 6423902; טל': 03-6099914
פקס: 03-6099915

להלן: "הנאשמים"

תגובת המאשימה לבקשת נאשם 1 בעניין "מועד תחילת שמיעת העדים – עד

שהמאשימה תמסור החלטתה בדבר הגשת כתב אישום נגד התאגידים וצירופם

כנאשמים בתיק דכאן"

בית המשפט הנכבד מתבקש לדחות "על הסף" את בקשת נאשם 1 (להלן: "הנאשם") – בקשה, שהדעת נותנת כי מעולם לא הוגשה שכמותה במשפט הישראלי. ודוק, הנאשם מבקש מבית המשפט הנכבד להפוך היתר, על סמך שיקול דעת הנתון לתביעה לצרף אישומים ולצרף נאשמים, לחובה בדין לעשות כך; וככל שהתביעה לא תצרף את האישומים ואת הנאשמים הנוספים כבקשתו, מבקש הנאשם מבית המשפט הנכבד להפוך רשות, הנתונה לבית המשפט לאחד דיון ב"כתבי אישום נפרדים התלויים ועומדים באותו בית המשפט", לחובה לעשות כך; כל זאת, תוך בקשה להפוך את העתיד – שבו אולי יוגשו כתבי אישום נגד נאשמים נוספים (תאגידים שונים), ואולי הם יוגשו לבית המשפט הנכבד עצמו – למציאות שבהווה, שעל פיה מתבקש בית המשפט לפעול כעת.

המאשימה תטען כי העמדתה של הבקשה על אדניה המשפטיים, כמתואר לעיל, חושפת את המופרכות שבה.

1. להלן הוראות חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "חסד"פ") הרלוונטיות לענייננו:

86. צירוף אישומים

מותר לצרף בכתב אישום אחד כמה אישומים אם הם מבוססים על אותן עובדות או על עובדות דומות או על סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת; בצירוף אישומים כאמור מותר, על אף כל דין אחר, לצרף לאישום בבית משפט מחוזי גם אישום בעבירה שאינה פשע.

87. צירוף נאשמים

מותר להאשים בכתב אישום אחד כמה נאשמים אם כל אחד מהם היה צד לעבירות שבכתב האישום או לאחת מהן, בין כשותף ובין בדרך אחרת, או אם האישום הוא בשל סדרת מעשים הקשורים זה לזה עד שהם מהווים פרשה אחת; **אולם אין באי-צירופו של צד אחד לעבירה מניעה לשפיטתו של צד אחר.** (ההדגשה הוספה)

88. הפרדת המשפט

בית המשפט רשאי, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, לצוות על הפרדת המשפט באישום פלוני שנכלל בכתב האישום, או על הפרדת משפטו של נאשם פלוני שהואשם עם אחרים.

90. איחוד משפטים

בית המשפט רשאי, בכל שלב שלפני הכרעת הדין, לצוות על איחוד הדיון בכתבי אישום נפרדים התלויים ועומדים באותו בית משפט, אם מותר לצרפם בהתאם להוראות סעיפים 86 או 87 ובית המשפט סבור שהצירוף לא יגרום לעיוות דין.

2. מהוראות החוק עצמן יש ללמוד, בין היתר:

(א) "מותר לצרף בכתב אישום"; "מותר להאשים בכתב אישום": ההיתר לצרף אישומים ונאשמים באותו כתב אישום מכוון, מטבע העניין, לתביעה, אשר אמונה על ה"אישום", בו עוסק הפרק הרלוונטי בחוק. היא זו שרשאית, בהתאם לשיקול דעתה, לצרף אישומים כמו גם נאשמים יחד באותו כתב האישום.

אין צורך לומר, כי "אין חובה על התביעה לצרף באותו כתב אישום את כל ה"צדדים" לעבירה, וניתן להעמיד כל אחד מהם לדין בנפרד." (יעקב קדמי, על סדר הדין בפלילים, חלק שני, 941 (מהדורה מעודכנת, התשס"ט-2009). ההדגשות – במקור)

(ב) "בית המשפט רשאי": גם כאשר עוברת ההכרעה לבית המשפט – ולעולם הכרעה זו להפריד או לאחד משפטים היא הכרעה בדיעבד, לאחר שהוגשו כבר כתבי האישום – המדובר בהכרעה שבשיקול הדעת.

(ג) גם אם היה מקום לצרף יחד נאשמים, הרי המחוקק מבהיר כי "אין באי-צירופו של צד אחד לעבירה מניעה לשפיטתו של צד אחר". הוראת החוק עצמה סותמת אפוא את הגולל על טענת הנאשם, לפיה חובה לעכב את המשפט הקיים, כדי לדאוג לצירופו של צד נוסף בעתיד.

(ד) איחוד משפטים מותנה בכך ש"בית המשפט סבור שהצירוף לא יגרום לעיוות דין".

3. והנה, בניגוד גמור לטענות הנאשם (בסעיף 7 לבקשתו), "עיוות דין" בהקשר שלפנינו אינו מצומצם אך ורק לזכויותיו של אחד הנאשמים. אדרבה, עיוות הדין נסב הן על מי מן הנאשמים והן על הציבור. כך קבע אף לאחרונה בית המשפט העליון [רע"פ 404/17 עובדיה נ' מדינת ישראל (30.8.2020)]:

"בפסיקה ובספרות נאמר בהקשר לסעיף 90 הנ"ל, כי היזמה להגשת בקשה לאיחוד הדיון יכול שתיעשה על-ידי בית המשפט עצמו, או על-ידי אחד מן הצדדים, וכי העילות המנויות בסעיפים 86-87 לחסד"פ לצירוף אישומים ונאשמים, נותנות בידי בית המשפט את הסמכות להכליל צירופים שונים של מספר כתבי אישום, הן מכוח זיקה קיימת בין האישומים, או זיקה הנתונה בין הנאשמים בכתב האישום. **כל זאת – טרם הרשעה, ולאחר בחינה כי הצירוף לא יגרום לעיוות דין – לנידון, או לציבור...**" (פסקה 25 לחוות דעתו של כב' המשנה לנשיאה מלצר. ההדגשות הוספו)

ובהמשך אותו פסק דין:

"בנוסף, וכפי שצוטט לעיל מספרו של קדמי – הרי שאיחוד הדיון בכתבי אישום נפרדים כפוף לכך שלא ייגרם מכך עיוות דין לנידון, או לציבור. ואכן, קבלת טענות המערער שלפיהן שמיעת הדיון במאוחד, כפי שנעשה בנסיבות העניין דנן, כמוה כאיחוד כתבי אישום לפי סעיף 90 הנ"ל – עלולה להביא לעיוות דין במובן זה שהאינטרס הציבורי במיצוי הדין עם הנאשם יצומצם בעקבות מיזוגם של כתבי אישום שונים לכדי מעין כתב אישום מאוחד, אשר עלול להשליך על סוג וגובה העונשים שניתן להשית על הנאשם..." (שם, פסקה 26. ההדגשות הוספו).

4. בנסיבות שלפנינו תטען המאשימה, כי דווקא קבלת בקשתו של הנאשם, תגרור עמה עיוות דין לציבור בשל הפגיעה המובהקת באינטרס הציבורי של קידום ההליך שלפנינו. לעומת זאת, קשה מאד לראות מהו עיוות הדין שייגרם לנאשם-המבקש בשל קיומו של משפטו ללא צירופם של

התאגידים. בפרט אמורים הדברים, כאשר הנאשם שלפנינו הוא עובד הציבור, הנאשם בלקיחת שוחד ובמרמה והפרת אמונים; כך, בניגוד לתאגידים, שאף אם יוגשו נגדם כתבי אישום, הם יימצאו מן העבר השני של המתרס ביחד עם הנאשמים במתן שוחד.

5. על כל פנים, בניגוד מוחלט לטענותיו הגורפות של הנאשם בבקשתו (פרק ב. לבקשה) – אין כל חובה שבדין לקיים הליך אחד מול ערכאה שיפוטית אחת לצורך בירורה של פרשה רבת נאשמים. ממילא, אף אין חובה שכזו "בכפוף לחריגים הנוגעים לזכויות יסוד של נאשמים" (סעיף 7 לבקשה). כאמור, לשון החוק אף מבהירה את ההיפך ממש – כי אי צירופם של כל הנאשמים בכתב אישום אינה מונעת את שפיטתו של הנאשם הנכלל בכתב האישום.

6. אכן, הדעת נותנת, התביעה ככלל מעוניינת והפסיקה אף מעודדת, כי **בהיעדר אינטרסים נוגדים** – הדרך המיטבית לבירור פרשה עובדתית אחת היא ניהולו של הליך אחד בפני ערכאה דיונית אחת. אך על דרך השגרה קיימים גם קיימים אינטרסים ושיקולים נוגדים שכאלה – שיקולים של סדרי דין וראיות, שיקולים של סדרי עדיפויות של הרשויות, שיקולים של אינטרס ציבורי, שיקולים של משאבים ציבוריים בזמן נתון, וכיוצ"ב. על כל פנים ברי, כי אין לו לנאשם זכות מוקנית, שמשפטו יתנהל עם כל הצדדים המואשמים יחד איתו (ר' סעיף 3. (א) לעיל). אדרבה: כאשר הוא מועמד לדין יחד עם נאשמים אחרים, ולטעמו העמדה לדין משותפת זו עלולה לגרום לו עיוות דין – או אז הוא רשאי לפנות לבית המשפט לבקש את הפרדת משפטו, בהתאם לסעיף 88 לחסד"פ. בדומה, רשאי כמובן הנאשם להתנגד לבקשת התביעה לאחד את משפטו יחד עם משפטו של נאשם אחר. לא בכדי, כל ההחלטות מבית המשפט המחוזי, שאליהם מפנה הנאשם בבקשתו, נסבות על בקשות התביעה לאיחוד משפטים בהתאם לסעיף 90 לחסד"פ; או לחלופין – על בקשת ההגנה להפרדת המשפט.

7. הדברים האמורים ביחס לנאשמים בשר ודם הם בגדר קל וחומר, כאשר מדובר בנאשמים שאינם אלא יצורים משפטיים כתאגידים. העמדתם לדין של תאגידים כורכת עמה - במסגרת הבחינה אם "נסיבות העניין בכללותן" מתאימות או ש"אינן מתאימות להעמדה לדין" (סעיף 62 לחסד"פ) – שיקולים שונים לחלוטין מן השיקולים לצורך העמדתו לדין של אדם, בשר ודם. לא בכדי קיימת הנחית פרקליט המדינה מספר 1.14, שמונה שורה ארוכה מאד של שיקולים הנדרשים בהקשר זה דווקא.

על כל פנים, כאשר אין לו לנאשם זכות מוקנית לעמוד לדין יחד עם כל הנאשמים האחרים, בוודאי ובוודאי שאין לו זכות מוקנית לעמוד לדין באותו הליך עצמו יחד עם נאשמים שהם תאגידים.

8. מעבר לנדרש תוסף המאשימה, כי אף אין נפקות של ממש לטענת הנאשם, לפיה "כתב האישום מניח את מעורבותם של התאגידים ופגום בשל היעדרם" (כותרת פרק ג. לבקשה). העובדה, שכתב האישום מתייחס לפעולות הנאשמים עבור תאגידים מסוימים, או לחלקם של התאגידים במסכת העובדתית, אינה מעידה על פגם שעניינו אי-צירופם של התאגידים להליך זה. המאשימה תוכיח את כלל העובדות המפורטות בכתב האישום, לרבות העובדות הנוגעות

לתאגידיים הרלוונטיים, כאשר הרלוונטיות של עובדות אלה עומדת באופן עצמאי ביחס לאשמתו של הנאשם, ללא כל קשר לשאלה אם התאגידיים יועמדו לדין בכלל ואם יועמדו לדין בהליך אחר.

9. ומעבר לכל הנטען, והעיקר – כל הבקשה שלפנינו היא בגדר "ביצה שלא נולדה".

10. סמכותו של בית המשפט לאחד משפטים מותנית, כמצוטט לעיל, בקיומם של "...כתבי אישום נפרדים התלויים ועומדים באותו בית משפט". בענייננו, עוד אין כתב אישום נגד תאגיד כלשהו, ממילא אין כתב אישום נגד תאגיד התלוי ועומד בפני בית המשפט הנכבד. סמכותו של בית המשפט הנכבד לאחד משפטים עוד לא נולדה אפוא.

11. אין צורך לומר, כי בשלב זה – שבו אך הודיע היועץ המשפטי לממשלה על החלטתו להעמיד לדין את התאגידיים, בכפוף לשימוע – הכל עדיין פתוח. בפרט, עדיין לא ברור – כמה זמן יארכו הליכי השימוע; אם אמנם יוגש כתב אישום כלשהו; אם לא ימצא הסדר חליפי להגשת כתב אישום כזה או אחר; ככל שיוגשו כתבי אישום – לאיזה בית משפט הם יוגשו; וכו' כו'.

12. עולה אפוא, וכנטען בתמצית בפתח הדברים, כי בקשתו של הנאשם סוטה לחלוטין מן הדין בהקשר של צירוף נאשמים, הפרדת המשפט ואיחוד משפטים, בהפכו את ההיתר והרשות לצרף, להפריד ולאחד לחובה שבדין לאחד דווקא. הבקשה אף מבקשת להעניק לבית המשפט הנכבד סמכות להורות הוראה כעת, על בסיס תרחיש עתידי ספקולטיבי שצופה הנאשם.

13. על כל פנים, אף אם קיימת לבית המשפט הנכבד סמכות כאמור, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את בקשתו של הנאשם מכל וכל. מעבר לכל הנטען עד כה, תוסיף המאשימה, כי בהתנהלותה בתיק שלפנינו בחרה המאשימה להתמקד תחילה בעיקר, ולקדם את ההליך הפלילי נגד נאשמים בשר ודם. התמקדות זו של המאשימה היא בגדר זכותה; אך לא פחות מכך – היא בגדר חובתה לקידום האינטרס הציבורי שעליו היא אמונה, כפי שהיא רואה אותו. אין צורך לומר, כי אינטרס ציבורי זה ייפגע עמוקות, אם תתקבל בקשתו החריגה של הנאשם.

ליאת בן-ארי שוקי
משנה לפרקליט המדינה
(אכיפה כלכלית)

היום, ח' שבט תשפ"א, 21 ינואר 2021